

i 7 SiND

KHADiJE

OG KÆRLIGHEDEN

OM TRADITIONER I FORANDRING

FOKUS

Filmen om Khadije og de tilhørende elevopgaver fokuserer på nogle af de kulturelt betingede traditioner, som unge typisk kan finde det vanskeligt at få til at hænge sammen med deres tilværelse i øvrigt.

Khadijes forældre er fra Mellemøsten. Hun bor hjemme og følger nogle af families traditioner, men ikke dem alle. Sløret var hendes eget valg. Mange af hendes familiemedlemmer bærer ikke slør, og hun tog sit på, før hendes mor også valgte at bære slør. Hun er stærkt optaget af at være en selvstændig, deltagende kvinde i det danske samfund. Blandt andet arbejder hun som rollemodel i Brug for alle unges rollemodelkorps og er oplægsholder for Salaam Film & Dialog. I filmen ser vi også udsnit fra hendes teatermonolog, som hun har lavet i samarbejde med C:ntact, Betty Nansen teatrets afdeling for integration og uddannelse. Khadijes C:ntact-monolog handler blandt andet om, at andre har villet bestemme, hvem hun skal giftes med, og hvordan hun bør leve som en "god" kvinde. Med sit arbejde går hun i dialog med andre unge om, hvordan man aktivt kan positionere sig i forhold til tro, traditioner og forventninger.

Khadije har den mere dramatiske erfaring med sig i bagagen, at hun som niårig blev tilbageholdt i Libanon af sin far sammen med sine to søskende i forbindelse med en ferie. Efter ni måneder lykkedes det børnene at flygte tilbage til Danmark. Nu, 10 år efter, har hun igen taget kontakt til sin far.

Opgavematerialet stiller skarpt på æresbegreber, sladder og social kontrol. Ligesom vi ser på køn og ligestilling samt kultur og forandring.

FORLØB: OVERSIGT OVER OPGAVER

- **Udforskning af filmen i grupper og par**
  - Klassebrainstorm. Associationsøvelse på begreber
- **Tema: Kønsroller og kærlighed**
  - Gruppearbejde og diskussion
  - Mindmap i klassen om "en rigtig kvinde/mand"
  - Gruppearbejde: Planche over "det lykkelige ægteskab"
  - Individuelt arbejde: Skriv et digt om "den eneste ene"
  - Leg med holdninger. Klasseøvelse: Ægteskab – fornuft eller følelser?
- **Tema: Ære og skam**
  - Gruppearbejde: Læsning og diskussion ud fra spørgsmål
  - Læsning om begreberne ære og skam. Gruppediskussion. Kan evt. tages sammen i klassen
- **Tema: Sladder og rygter**
  - Læsning i klassen og diskussion ud fra spørgsmål
  - Fire gulv- og rundkredsøvelser om rygter og sladder
- **Tema: Kultur og forandring**
  - Brainstorm. Associationsøvelse i klassen: Begrebet kultur
  - Fælles læsning og indblik
  - Parvis: Mindmap over "kulturer"
  - Gruppearbejde: Diskussion af spørgsmål
  - I klassen: Diskussion i plenum

FAGRELEVANS OG NIVEAU

Særlig relevant i religions- og samfundsfag.

Materialet er forholdsvist svært, og ikke alle klasser på grundskoleniveau vil kunne arbejde med alle øvelserne. Der er personlige spørgsmål, fx til teksten og gruppearbejdet om ære og skam. Det vil afhænge af klassen, om det fungerer for dem at gå tæt på egne erfaringer og holdninger.

FORMÅL

Med filmen om Khadije er det tanken at give en forståelse af identitet og kultur som noget dynamisk. Noget man selv er med til at skabe, uden at man behøver at frasige sig det, man kommer fra. Man behøver ikke nødvendigvis "vælge side", man kan navigere i mange kulturelle felter samtidigt. Alle unge navigerer aktivt i sideordnede og somme-tider modsatrettede kulturelle felter, men unge med etnisk minoritetsbaggrund har deres kulturelle baggrund som en ekstra (tydelig)

udfordring – eller måske snarere som en ekstra ressource! At kunne ”kulturnavigere” er efterhånden en kompetence, der efterspørges på arbejdsmarkedet (jf. side 19-20).

Opgavesættet sigter mod at få eleverne til at reflektere over implikationerne af sladder og social kontrol og over et æreskodeks, der for nogle kan fordrer, at man bør følge familiens anvisninger frem for at følge sit eget hjerte.

Social kontrol og kulturel forandring

En del unge med etnisk minoritetsbaggrund oplever, at deres forældre synes at ”leve i en anden tid” og måske i parallelsamfund af lukkede miljøer, hvor den sociale kontrol er dominerende. Nogle oplever, at de skal leve op til markant anderledes værdisæt og andre normer end deres jævnaldrende etnisk danske kammerater. Det er en udfordring, disse unge må forholde sig til.

For mange unge er det imidlertid også et problem, at de kan støde på andres stereotype opfattelser af deres familieforhold. Dette kan hindre indsigt i og forståelse for en langt mere kompleks og foranderlig virkelighed. De fleste familier med etnisk minoritetsbaggrund har i dag deres egne ”værdiblandinger”, hvor der kan være forskellige måder at tillægge henholdsvis kollektivet, slægten, familien og det enkelte individ betydning på. Det samme gælder jo i øvrigt i etnisk danske familier!

For nogle unge med etnisk minoritetsbaggrund gælder det dog, at familien tillægger kollektivistiske værdier stor vægt, og at den individuelle unge forventes at indordne sig under familiens krav. Forældrene kan være præget af traditioner eller måske snarere af angst og uvidenhed i forhold til, hvad et ungeliv i Danmark består af. De kan være bange for, hvad deres børn roder sig ud i, og de kan derfor forsøge at beskytte dem ved at kontrollere og bestemme over dem. I familier og miljøer, hvor det kollektivistiske værdisæt er stærkt funderet, findes der ofte stærke idéer om, hvordan man bør opføre sig som ung, og hvordan man er med til at bevare familiens ære.

I de miljøer, hvor ære har stor betydning, spiller sladder og social kontrol ofte en vigtig rolle. Her kan især nogle af de unge piger føle sig kontrolleret af familien. Det kan fx være brødrene, der får rollen som kontrollanter, en rolle, der for nogle unge mænd, kan være problematisk. Pigerne ved, at de skal opføre sig på en bestemt måde for ikke at få ødelagt deres gode rygte, og at det kan have en fatal betydning for deres fremtid, hvis nogen taler grimt om dem.

I mange familier tager unge med minoritetsbaggrund imidlertid løbende ”små opgør” og laver ”små oprør” mod deres forældres forsøg på at bestemme, hvad de må og ikke må. Det samme sker vel i de allerfleste danske hjem i større eller mindre grad. Forældre og børn har sjældent samme syn på, hvad der er godt for den unge. For de etniske minoritetsforældre kan generationskløften dog føles ekstra dyb, fordi de har

andre opdragelsestraditioner i deres kulturelle bagage, og måske især fordi de kan savne viden om det ungdomsliv, deres sønner og døtre er en del af.

Mange unge med etnisk minoritetsbaggrund oplever heldigvis trods alt, at deres forældre ofte er villige til at gå på kompromis med gamle mønstre og forholde sig til den tid og det sted, de og deres børn lever i – særligt hvis de unge i højere grad giver deres forældre viden om, hvad de laver, og går i dialog med forældrene. Mange problemer løses således i familierne ved forhandlinger, hvor både forældrene og den unge "sluger nogle kameler", og man finder en fælles sti på den svære vej gennem generationskløfterne.¹⁴

I enkelte familier går det imidlertid helt galt. Dét hører vi mere om, end vi hører om alle de etniske minoritetsfamilier, hvor generationsforhandlingerne går godt.

De unge har brug for fortællinger, der giver tro på dialog og forhandling.

LINKS OG INSPIRATION

Det kan være en god idé at se filmen MENINGEN MED ANNE om livets store spørgsmål og filmen om Khadije i sammenhæng. Herefter kan I vælge at arbejde med opgavemateriale til én eller begge film. For videre arbejde med temaet danskhed og kulturelle stereotyper kan I både bruge undervisningsmaterialet til filmene om Anne og om Serhat.

¹⁴ | Jf. bl.a. Marianne Nøhr Larsen: "De små oprør – tanker og metoder i arbejdet med minoritetspiger." Aarhus Universitetsforlag 2004

7 SiND

KHADiJE

OG KÆRLIGHEDEN

UDFORSK**FILMEN****SE FILMEN I KLASSEN:**

- ▶ Se filmen igen fordelt i grupper. Hver gruppe er særligt opmærksom på ét eller flere aspekter:
  - Noget der undrede jer
  - Noget I godt kunne lide
  - Noget I ikke brød jer om
  - Noget I ville have gjort anderledes, hvis I havde lavet filmen
  - Noget I ville have gjort anderledes, hvis I var hovedpersonen
- ▶ Præsenter jeres tanker og observationer i klassen.

FIND PÅ SPØRGSMÅL TIL FILMEN:

- ▶ Find fem spørgsmål sammen med din sidemand, som I vil tale om i arbejdet med filmen og dens temaer. Skriv dem på papirlapper.
- ▶ Sæt lapperne på tavlen, så de passer sammen tematisk. Skriv overskrifter til hvert tema.
- ▶ I plenum: Diskuter spørgsmålene i klassen, tema for tema.

RUNDT OM HOVEDPERSONEN**LÆS TEKSTEN TO OG TO:**

Khadije optræder som rollemodel for bl.a. Integrationsministeriets indsats "Brug for alle unge". Hun fortæller sin personlige historie til andre unge og viser med sit eget eksempel, at man selv kan forme sig et godt liv, også selvom det er fyldt med svære valg og dilemmaer.

I en teatermonolog tager Khadije udgangspunkt i sin egen historie. Hun fortæller om, da hun som 19-årig sagde ja til at gifte sig med den mand, hun var forelsket i. Men hans mor ville blande sig i brylluppet og fremtiden og alt muligt, som Khadije selv ville bestemme. Hun sagde til den unge mand, at han skulle bede sin mor blande sig udenom, ellers ville hun slet ikke have ham! Det fik han ikke gjort – og tre dage inden brylluppet fandt hun ud af, at han og hans mor havde aflyst brylluppet.

Khadije kunne have været en pige, der havde fulgt sin fars ønske og var vendt tilbage til et liv i Libanon med ham. Hun kunne også have levet i et ægteskab, hvor svigerfamilien bestemte, hvordan hun skulle være.

Men Khadije vil selv bestemme, hvordan hendes fremtid skal se ud. Som 19-årig tager hun på højskole og er på vej ud i fremtiden. Hun skal vælge en af de veje, der findes, når man er en dansk pige på 19 år.

”Der er ikke noget, der er nemt,”

SIGER HUN I ET INTERVIEW TIL UNGDOMSBLADET COMMUNITY

”Jeg har oplevet så meget, at jeg ved, at det ikke behøver at være nemt, for at man bliver glad. Hvis man gerne vil noget, indebærer det en masse svære valg.”

SNAK TO OG TO:

- Beskriv Khadije. Hvad er særligt karakteristisk for hende? Hvad synes hun er vigtigt?
- Hvad er hendes holdning til kvindens stilling i familien, i livet og i samfundet?
- Hvad er hendes holdning til ægteskab?

Khadije spørger: ”Vil du gerne indordne dig under din families normer, eller vil du finde dine egne grænser?”

- Hvad mener Khadije selv? Find et sted i filmen, hvor hun forklarer sig. Hvad mon hun mener med ”at eksperimentere”?
- Hvad betyder det for hende, hvad andre tænker?
- Er det almindeligt at tænke som Khadije? Har alle unge samme muligheder for at eksperimentere med deres grænser?

ARBEJD MED BEGREBER

I KLASSEN:

- Hvad forstår I ved begrebet ”kønsligestilling”?
- Hvad forstår I ved begrebet ”social kontrol”?
- ▶ Tal med jeres lærer om begreberne og gå så ud i grupper.

GRUPPEARBEJDE:

- ▶ Lav en planche om hvert begreb. Find gerne overskrifter og citater fra artikler på nettet og i aviser, billeder og tegninger. Brug alt hvad I kan finde, der kan illustrere begrebernes betydning, og hvordan de påvirker os i vores hverdag.

TEMA:

KØNSROLLER**OG KÆRLIGHED****GRUPPEARBEJDE:**

- ▶ Diskuter følgende udsagn og spørgsmål i grupper:
  - "En kvinde skal stå for den overordnede husholdning i hjemmet"
  - "En mand har det overordnede ansvar for familien"
  - "Familiens sønner skal passe på døtrene"
  - Khadije siger i et interview i forbindelse med filmen: "Jeg er enhver arabisk svigermors mareridt". Hvad mener hun med det?
  - Kender I begrebet "Svigermors drøm"? Hvad betyder det?
  - Hvad mener I om kønsligestilling? Hvordan taler man om det i jeres familier? Hvordan synes I, at man taler om det i det danske samfund generelt?
- ▶ Få en i gruppen til at tage stikord fra jeres diskussion. Bagefter holder jeres stikords-person et kort oplæg for klassen om gruppens holdninger.

KLASSEØVELSE: MINDMAP

I skal nu tale om, hvad "en rigtig kvinde" og "en rigtig mand" er!

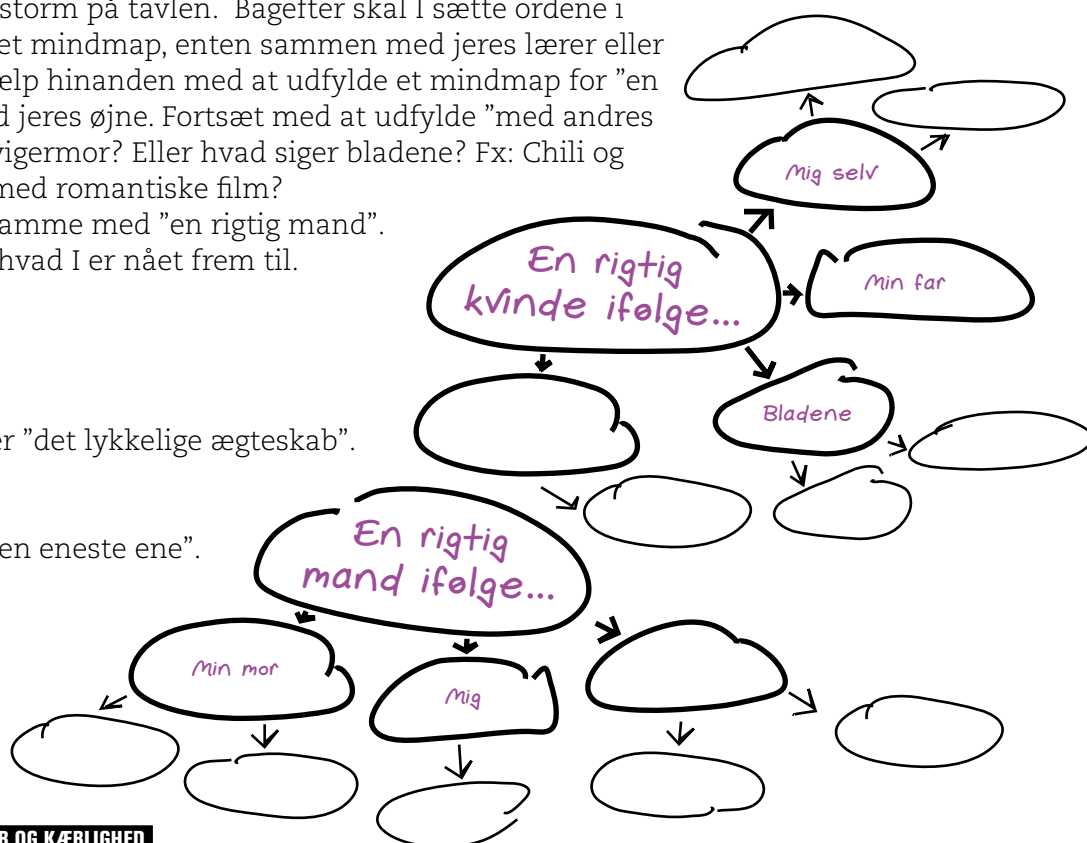
- ▶ Start med en brainstorm på tavlen. Bagefter skal I sætte ordene i system ved hjælp af et mindmap, enten sammen med jeres lærer eller i mindre grupper. Hjælp hinanden med at udfylde et mindmap for "en rigtig kvinde" set med jeres øjne. Fortsæt med at udfylde "med andres øjne". Hvad mener svigermor? Eller hvad siger bladene? Fx: Chili og Woman? Eller hvad med romantiske film?
- ▶ Bagefter gør I det samme med "en rigtig mand".
- ▶ Snak bagefter om, hvad I er nået frem til.

ANDRE ØVELSER:**Gruppearbejde**

- ▶ Lav en planche over "det lykkelige ægteskab".

Individuelt arbejde

- ▶ Skriv et digt om "Den eneste ene".

ÆGTESKAB – FORNUFT ELLER FØLELSER?!

KLASSEØVELSE: LEG MED HOLDNINGER

I mange arabiske familier er der tradition for, at forældrene er med til at bestemme, hvem man gifter sig med, og hvordan man skal leve sammen som mand og hustru. Khadije vil selv bestemme over sit liv, og hendes billede af en god hustru er vist ikke det samme som hendes daværende svigerfamilies.

Hvad mener I om ægteskabet? Skal man udelukkende gå efter sit eget hjerte, eller skal man lytte til, hvad ens forældre siger? Hvad skal der til for, at et ægteskab fungerer? Fx: At man er forelskede? At man har fælles værdier? Skal man mest lytte til sine forældres erfaringer og fornuft? Eller er det bare fornuftigt at lytte til sine egne følelser?

1

Hvad er din holdning?

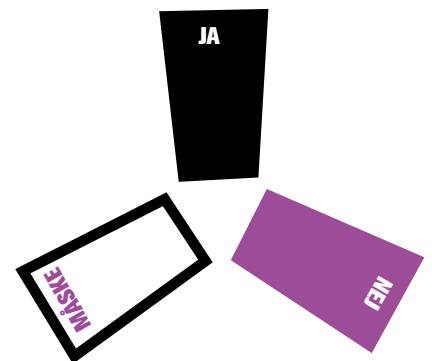
► Skriv henholdsvis "ja", "nej" og "måske" på tre papirark. Læg hvert ark ud i hver sit hjørne af lokalet.

2

► Jeres lærer læser forskellige udsagn op, og for hvert udsagn placerer I jer efter, hvad I mener hver især. På hvert ståsted taler I sammen om, hvorfor I har valgt netop dét, hvorefter grupperne skiftes til at argumentere for, hvad de mener. I må gerne flytte jer undervejs, hvis I finder ud af, at I står forkert. Evt. kan man få lov at fortælle, hvorfor man flytter sig.

3

- Jeres lærer læser nu et udsagn op ad gangen:
- Et ægteskab vil fungere bedst, hvis man har de samme værdier
  - Lige børn leger bedst! Man skal være så ens som muligt for at have et godt ægteskab
  - Man skal kun gå efter sit eget hjerte. Følelser frem for fornuft!
  - Man skal lytte til traditionerne og ikke prøve at lave dem om

TEMA:

ÆRE OG SKAM**GRUPPEARBEJDE:**

► Sæt jer sammen i grupper. Læs teksten sammen, og diskuter spørgsmålene:

Familiens ære og social kontrol

Mange unge vil selv bestemme deres fremtid. Det er ikke alle forældre enige i, at de skal. De er bekymrede for, hvad andre vil sige om deres børn, hvis de ikke lever op til familiens forventninger.

Der er også mange unge, som gerne vil have deres forældre med på råd, når de skal vælge fx uddannelse og ægtefælle. I hvert tilfælde vil de fleste nok gerne glæde deres familie med de valg, de tager. Men der er også nogen, der vil være noget HELT andet end det, deres forældre forventer af dem.

I de allerfleste familier i verden betyder det noget, at man udadtil kan vise, at det går godt. For nogle familier med etnisk minoritetsbaggrund i Danmark kan det betyde særlig meget, at deres børn skal bevare "familiens ære" ved at leve efter bestemte forskrifter for ærbarhed.

ÆRE OG BILLIGE TØSER

"Æren betyder meget for vores familier. Jeg kan ikke gå op i byen, uden at jeg hele tiden skal holde øje til højre og venstre for at se, om der er nogen, der kender mig. Hvis de ser mig med de forkerte, eller hvis jeg går og snakker højt og ikke er vældig alvorlig, så bliver jeg stemplet som en billig tøs. Og det er det samme som, at jeg sikkert også er løs på tråden. Hele tiden skal jeg have i baghovedet, at vi piger er familiens ære, og at det er vores opgave at familienavnet ikke bliver svinet til."

CITATET ER FRA EN PIGE PÅ 16 ÅR MED TYRKISK BAGGRUND

(FRA BOGEN "ELSKER – ELSKER IKKE. OM KÆRLIGHED OG ARRANGEREDE ÆGTESKABER."
MARIANNE NØHR LARSEN, CDR FORLAG 2000)

- Hvad mener pigen med "æren betyder meget for vores familier"? Hvilke familier tror du, hun mener?
- Hvad mener hun med, at pigerne er familiens ære?
- Hvordan kan man svine et familienavn til?
- Hvilke tanker om piger og kvinder kan der ligge bag ordet "billig tøs"?
- Hvad mener I om, at det oftest er piger, der skal "være ærbare"?
- Kan I komme på helt andre "æresbegreber", man som ung skal leve op til i familien? Tænk gerne så bredt som muligt og på familier af alle slags! (Fx jeg SKAL være læge, jeg SKAL overtage min fars bondegård, jeg må IKKE gifte mig med en fra et andet land, jeg SKAL have børn, jeg må IKKE være homoseksuel, jeg SKAL bare være lykkelig)

I PLENUM:

► Saml op på jeres gruppediskussioner. Læs bagefter følgende artikel:

Vidste I det – om ære og skam?

► Få en i klassen til at læse højt og diskuter teksten.

I nogle af de lande, indvandrerne i Danmark kommer fra, har begreberne 'ære og skam' stor betydning. Ét menneske kan bringe skam over en hel familie ved at gøre noget, der strider imod normerne i det pågældende samfund. Det kan fx være, hvis en pige går i seng med en mand, før hun er blevet gift – eller hvis hun har en kæreste, som familien ikke synes om.

Pigens familie kan så forsøge at presse hende til at gifte sig med en mand, som de vælger. Hvis hun alligevel vælger at gå sine egne veje, kan familien føle sig nødsaget til at 'rense skammen bort'. I ekstreme tilfælde kan det fx være ved at sende hende til familiens hjemland og tvinge hende til et ægteskab dér. I ganske få tilfælde er det set, at forældre har slået deres døtre ihjel.

Langt de fleste piger forhandler sig til rette med deres familier. Men mange oplever alligevel, at fænomenet 'ære' spiller en stor rolle i definitionen af, hvad det vil sige at være 'en god pige'. Hvilket de fleste selvfølgelig gerne vil være!

Det er sjældent, det ekstreme sker. Men i Danmark har der været talt og skrevet meget om æresvold og æresdrab på etniske minoritetspiger, så det er klart, at pigerne også selv tænker over, hvordan deres familier vil reagere, hvis de kommer hjem med en kæreste...

Det er ikke kun piger, der kan krænke familiens ære. En dreng kan også bringe skam over familien, fx hvis han er homoseksuel. Det kan være svært for nogle familier. (Læs fx mere på *denforbandedekaerlighed.dk*). Det kan også være, at han bare ikke lever op til familiens forestilling om 'en god dreng' – fx hvis han ikke har en uddannelse eller et job, så han kan tjene gode penge.

Ære og skam har ikke noget med islam at gøre, men med gamle traditioner, som findes blandt såvel muslimer som jøder og kristne i store dele af verden. Både ude i verden og i Danmark forsøger mange unge at gøre op med traditionerne og med de ældre generationers idéer om ære og skam. Fx er der mange unge muslimer, som mener, at et påtvunget ægteskab ikke er et rigtigt ægteskab. Koranen siger nemlig, at man skal sige ja til sin ægtefælle med hjertet.

Ære og skam betyder også meget i Danmark, men man taler ikke om det på samme måde som i bl.a. Mellemøsten. I Danmark er der ikke tradition for, at man kan "slette skammen" og give familien æresoprejsning ved fx at slå den skamfulde ihjel eller sende vedkommende bort.

Alligevel er der mange danskere, der i løbet af et liv oplever at "skamme sig". Fx kan nogen skamme sig så meget over at komme i fængsel eller at gå konkurs med deres firma, at de ikke ser andre løsninger end at tage livet af sig.

TAL OM I KLASSEN:

- Kan I finde eksempler på noget, der kan være skamfuldt? For et menneske? For en familie?
- På dansk har vi en talemåde, der hedder "familiens sorte får". Hvad ligger der i talemåden? Kender du nogen, der betragtes som familiens "sorte får"? Og hvorfor? Hvad skal der til for at blive et "sort får" i din familie?
- Kender I andre udtryk, gerne på andre sprog, for det samme?
- Diskuter forholdet mellem kultur, traditioner og begreber som "ære og skam". Er det en del af dansk kultur at føle ære og skam? Er det en del af arabisk, chilensk, kinesisk eller tyrkisk kultur?
- Er det vigtigt, hvad andre tænker om en?

INDIVIDUEL SKRIVEOPGAVE:

- ▶ Skriv et essay på en side med titlen: "Køn og frihed". Før du skriver:
  - Tænk over, hvad du har læst og diskuteret omkring religion og tradition, ære og skam
  - Du kan også kigge på billedet her og skrive, hvad du tænker

Tegning: Mette Dreyer

TEMA:

SLADDER OG RYGTER

LÆS OP FOR HINANDEN:

Eventyret "Det er ganske vist" af H.C. Andersen handler om en lille fjer, der falder af en høne ved et tilfælde. Historien om fjerens rygtes og ender med at blive til en historie om fem høns, der har plukket sig nøgne og hakket sig til blods for at gøre indtryk på en hane. Med historien om hønsene har H.C. Andersen fortalt om den sladder, som han oplevede på sin tid, hvor snakken gik fra dør til dør i landsbyerne, og historierne blev lidt mere saftige for hver gang, de blev fortalt. Havde man gjort et lille fejltrin, kunne det få store konsekvenser, hvis sladderens tog fart.

Sådan er det stadig. Der sladres overalt og i alle kulturer. Især i små samfund, hvor folk kender hinanden som i fx villakvarterer eller boligblokke.

Sladder kan bruges til at blive klogere på verden og virkeligheden. Sladder kan bruges til at holde øje og øre med, at alle trives og har det godt. Men sladder kan også være ondsindet og bruges til at spænde ben for andre. Ofte tænker den, der sladrer om andre, ikke over de konsekvenser, det kan få.

TAL OM I KLASSEN:

- Tænk på filmen om Khadije. Hvad ville man kunne sige om hende, hvis man ville lave ondsindet sladder om hende?
- Hvad kunne man sige om hende, hvis man ville rose hende over for andre?

FIRE ØVELSER OM RYGTER OG SLADDER

A | OPVARMNINGSØVELSE

1

► Sid i en rundkreds

2

► Prøv i fællesskab kort at definere følgende:

- Et rygter er...
- Sladder er...
- Et ry er...

B | DEN VARME STOL

1

► Sid i en rundkreds

2

► Jeres lærer læser forskellige udsagn op. De, der er enige, rejser sig. De, der er uenige, bliver siddende. Er man i tvivl, stiller man sig bag stolen.

3

► Lad nogle begrunde deres standpunkter – afhængigt af, hvor meget tid I har.

4

► Læreren læser ét udsagn op ad gangen:

- Slik er bedre end is
- Forår er bedre end efterår
- Sladder er det samme som bagtaleri
- Det er svært at få status og blive populær i skolen
- Den, som får et rygter, er selv ude om det
- Den, som siger et rygter videre, har lige så stort ansvar, som den, der skabte rygteret
- Det er svært at forsvare en, der bliver sladret om
- Det er i orden at bagtale en, jeg ikke kan lide
- Jeg taler tit om, hvordan folk ser ud, og hvad jeg synes om dem

- Det er vigtigt at vise respekt overfor folk, selvom de ikke er mine favoritmennesker
- Det er naturligt at piger, der klæder sig "luderagtigt", ikke får respekt
- Det kan være svært at sige nej til en ven, hvis han beder mig om noget, jeg egentlig ikke vil
- Når man har høj status, er det et stort arbejde at beholde den
- Rygter kan ødelægge folks liv
- Ingen får lov at bestemme, hvordan jeg skal være
- Piger sladrer på en anden måde end drenge

C | DILEMMAØVELSE: FIRE HJØRNER**1**

► Tag stilling til de nedenstående spørgsmål (find evt. selv et andet, som kan være mere relevant for jer).

Hvad er det bedste en pige kan gøre, hvis hun bliver kaldt "luder"?

1. Lade som om, hun ikke hører det
2. Sige lignende ting tilbage
3. Sige, at ingen har ret til at kalde hende for luder
4. Andre forslag

2

► Skriv de fire svarmuligheder på hvert sit papir og hæng dem i hvert sit hjørne af klassen.

3

► Alle vælger nu hjørne. Lad en eller flere fra hvert hjørne fortælle, hvorfor de har valgt netop dét hjørne. Man har lov at skifte plads undervejs, hvis man vil.

D | ROLLESPIL

Kender I episoder fra jer selv eller fra andre om sladder og rygter? Hvordan opstår de, og hvordan håndterer man dem?

1

► Del jer ud i grupper og spil et rollespil for hinanden. Enten kan I selv finde på et optrin om et rygte, eller også kan I spille en situation over følgende dilemma:

Du hører ude i byen, at din søster er "nem" og har været sammen med flere drenge. Du ved, det ikke er rigtigt. Hvad gør du?

2

- Diskuter bagefter dilemmaet i klassen.
- Hvordan kommer man bedst et rygte til livs; skal man ignorere det, eller skal man bekæmpe det? Hvis man vil bekæmpe det, hvordan gør man så?
  - Hvis man hører det fra mange, skal man så tvivle, eller skal man stole på sin egen vurdering?

Dilemmaet kan evt. spilles som et "forum-teater". Det vil sige, at I spiller det igennem to gange: Første gang spiller I det igennem, således som I selv har tænkt det. Anden gang giver I jeres publikum lov til at komme med idéer til andre løsninger eller evt. selv overtage rollerne i spillet og se, hvad der sker.

TAL OM I KLASSEN:

- Har du været med til at sladre om nogen?
  - Hvad gjorde du?
  - Hvad gjorde de andre?
  - Hvordan tror du, det var for den person, det gik ud over?
  - Er der nogen, der har sladret om dig?
  - Hvordan føltes det?
  - Hvad kunne du tænke dig, andre ville have gjort i situationen?
  - Hvad kunne konsekvenser af sladder være for personen?
  - Kan man kontrollere eller få magt over andre, ved at sladre om dem?
- Kender I eksempler?

TEMA:

KULTUR OG FORANDRING

ASSOCIATIONSØVELSE I KLASSEN:

Hvad forstår I ved begrebet "kultur"?

► Lav en brainstorm og skriv ordene op på tavlen.

LÆS TEKSTEN I KLASSEN:

Hvad ER kultur egentlig for noget? Hvem har kultur? Kan nogen have mere end andre?

Kultur er et mærkeligt begreb, som det kan være svært at forstå. I politiske debatter om indvandring og integration tales der meget om kultur, og om hvordan dansk kultur adskiller sig fra andre kulturer. Nogle gange tales der om, at "indvandreres og flygtninges kultur er et problem, fordi den står i vejen for integrationen". Ofte taler man om kultur som et bestemt sæt af normer, værdier og vaner, som noget der altid er det samme. Men i virkeligheden er det jo ikke sådan. Kultur er ikke noget statisk, som kan afgrænses og sættes på formel. Kultur ændrer sig nemlig hele tiden. Den måde, dine bedsteforældre levede på, og de normer, der gjaldt, da de var unge, er anderledes end de normer og værdier, du lever efter. Sådan er det både blandt danskere og blandt andre nationaliteter og folkeslag. Kultur ændrer sig, også når vi ikke tænker over det.

Man kan tale om "arabisk kultur", som fx i Khadijes familie. Eller man kan tale om "dansk kultur", som Khadijes familie så i øvrigt også er en del af. Er Khadije mest arabisk eller dansk? Kan man være begge dele på én gang?

Når Khadije spiser en kebab, er det så arabisk kultur? Når hun spiser en pizza, er det så italiensk kultur? Eller er både kebab og pizza del af en dansk kultur, der er sammensat af mad og andet godt fra hele verden? Hvor længe skal vi have spist spaghetti (der oprindeligt stammer fra Kina) i Danmark, før det er dansk? Og hvad med kakao? Kakaoen kom i sin tid fra de mexicanske indianere!

ALLE har kultur, og alle er med til at skabe den kultur, de er en del af. Kultur er ikke noget, vi kan afgrænse. Kultur handler ikke kun om, hvilket land eller samfund man kommer fra. Kultur er også, hvad man tror på, hvad man laver i sin fritid, om man uddanner sig eller ej, og om man bor i en by eller på landet. Kultur er både det, man har med sig, og det, man skaber med sit eget liv og sammen med de mennesker, man laver forskellige ting sammen med: Spiller håndbold med. Beder med. Spiser med. Arbejder med. Og så videre. Kultur er relationer! I skolen skaber hver klasse sine normer og sin kultur, der er lidt forskellig fra andre klassers.

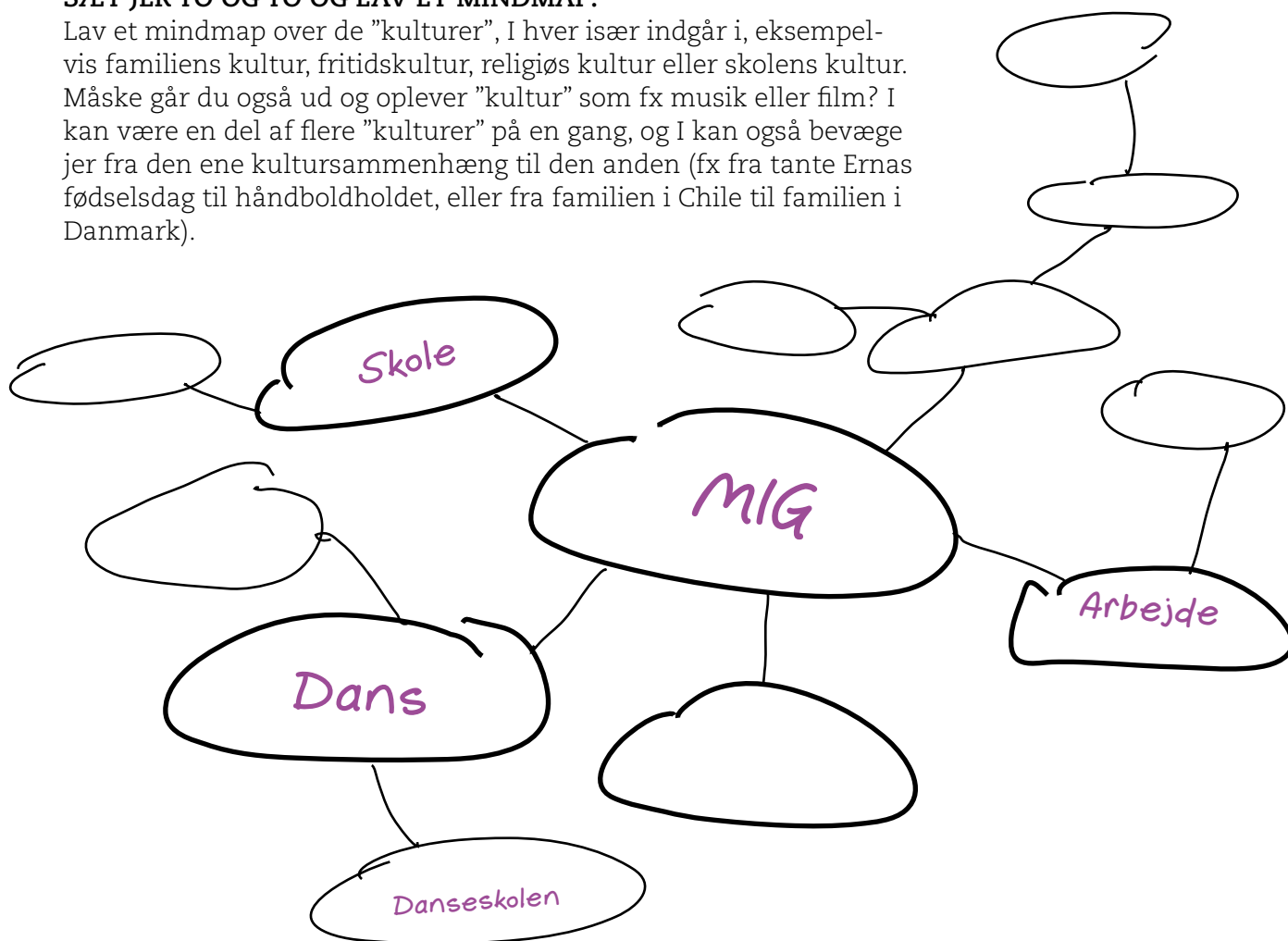
Kultur forandrer sig hele tiden. Khadije spiser måske rugbrød med ost, og Annette spiser kebab. Nogle får julegaver uden at holde en egentlig jul. Mads og Signes datter skal hedde Aisha. Vi bliver hele tiden påvirket af hinandens kulturer, og de fælles kulturer ændrer sig hele tiden.

Man kan se kultur som noget, der gør os forskellige fra hinanden; som noget vi bærer rundt på og som afhænger af, hvor vi eller vores forældre kommer fra. Det er derimod også muligt at se kultur som noget, vi har tilfælles; som noget, vi skaber sammen i den tid og i det land, vi lever i. Kultur kan altså forstås som "et fleksibelt fællesskab", et fællesskab der hele tiden forandrer sig, afhængigt af hvem der deltager i det. Kultur handler om at skabe nogle fælles regler, normer og rammer.

De fleste af os bestemmer vores egne værdier – indenfor de normer og rammer, som samfundet omkring os har sat op. For nogle bliver det en blanding af det, de møder i skolen og læser i danske bøger og aviser, og det, de oplever og lærer i deres familie og måske i familiens andet hjemland.

SÆT JER TO OG TO OG LAV ET MINDMAP:

Lav et mindmap over de "kulturer", I hver især indgår i, eksempelvis familiens kultur, fritidskultur, religiøs kultur eller skolens kultur. Måske går du også ud og oplever "kultur" som fx musik eller film? I kan være en del af flere "kulturer" på en gang, og I kan også bevæge jer fra den ene kultursammenhæng til den anden (fx fra tante Ernas fødselsdag til håndboldholdet, eller fra familien i Chile til familien i Danmark).

”Jeg tror at man skal igennem rigtig mange ting, før man finder sig selv – og det er helt okay at være forvirret og splittet imellem to kulturer... jeg tror at det er meget sundt at eksperimentere.”

SIGER KHADIJE

SÆT JER I GRUPPER OG DISKUTER FØLGENDE SPØRGSMÅL:

- Diskuter, hvordan og hvorfor kultur forandrer sig. Hvordan tror I, familiekulturen har forandret sig for Khadijes familie? Hvordan tror I, at kulturen vil være i den familie, som Khadije selv skaber en dag?
- ”Det er typisk indvandrerkultur,” siger Khadije om hendes families store fjernsyn. Diskuter, hvad hun mener med det. Har hun ret?
- Hvordan forandrer familiekulturen sig i jeres familie?
- Hvilke forandringer kunne I tænke jer i den/de kultur(er), I er en del af? Diskuter, hvad I selv kan gøre for at skabe de forandringer.

DISKUTER I KLASSEN:

- Lav en liste på tavlen over ting i jeres kultur, som I er stolte af, og ting, som I ikke bryder jer om. (I behøver ikke være enige). Kan I vælge til og fra, som I ønsker?
- Lav en liste over ting i andre kulturer, som I godt kan lide. Kan I tage de ting til jer?
- Kan man ”skifte kultur”, hvis man er træt af den kultur, man er vokset op i? Kan man leve uden kultur?